18 POSLEDNJI KORACI: TESTIRANJE, FINALIZACIJA I DELJENJE TVOJE TURE

Težina

Lako

Trajanje

10 min.

Alati/Materijal

- Finalna verzija tvoje ture (uključujući štampanu verziju brošure ako je moguće)
- Pametni telefon sa pristupom internetu
- Ček-lista „Final Testing Checklist" iz Toolbox-a.
- Bar jedna osoba koja nije pravila turu, da je testira i da povratne informacije
- Pristup različitim telefonima ili pregledačima

Ciljevi

- Nauči kako da testiraš svoju turu i utvrdiš šta treba poboljšati pre deljenja
- Prikupi i iskoristi povratne informacije od drugih ljudi
- Otkrij jednostavne načine da podeliš i promovišeš svoju završenu turu
- Osvrni se na ono što si napravio i veštine koje si usput razvio

Prešao si dug put! Izabrao si temu, sproveo istraživanje, isplanirao rutu, kreirao sadržaj i dodao digitalne elemente da oživiš svoju turu. Sada kada se sve uklapa, verovatno si nestrpljiv da je podeliš sa prijateljima, porodicom i budućim posetiocima!

Ali pre nego što to uradiš, nemoj da preskočiš poslednji korak: testiranje. Ono je važnije nego što izgleda, jer ti pomaže da se uveriš da sve radi kako je planirano i da posetioci mogu da uživaju u doživljaju od početka do kraja.

1) Šta testirati?

Ovo je trenutak da proveriš da li tvoja tura radi tačno kako je planirano: bez neispravnih QR kodova, sadržaja koji nedostaje ili pogrešnih uputstava. Takođe treba da se uveriš da je tura jasna i prijatna od početka do kraja.

Sufinansira Evropska unija

Evo kratke liste elemenata na koje moraš obratiti pažnju:

Digitalni elementi

Proveri da li svaki QR kod radi i otvara pravi sadržaj. Pažljivo testiraj video-snimke, audio i interaktivne aktivnosti. Uveri se da je tvoj digitalni sadržaj lak za korišćenje i pristupačan svima.

Štampani materijal

Ako je moguće, odštampaj brošuru i još jednom je pročitaj. Da li priča teče glatko od početka do kraja? Proveri da li ima slovnih i činjeničnih grešaka i uveri se da su tekst i QR kodovi laki za čitanje i skeniranje.

Ako ne možeš da odštampaš celu brošuru, pokušaj da odštampaš bar jednu stranu da vidiš da li su veličina i margine dobre. Ostalo testiraj na onlajn verziji svoje ture.

Doživljaj na terenu

Prođi turu sam (može i sa prijateljem ako želiš). Da li su uputstva jasna? Da li je predviđeno vreme realno? Da li je sadržaj dobro izbalansiran, bez stanica koje deluju predugo ili preopterećujuće? Uveri se da ruta deluje logično i da je laka za praćenje.

Pristupačnost i bezbednost

Proveri da li su sve lokacije i dalje pristupačne i da li je ruta bezbedna za posetioce. Misli na različite korisnike i pobrini se da što više ljudi može udobno da doživi turu.

→ Želiš da budeš siguran da ništa nećeš zaboraviti prilikom testiranja ture? Onda koristi “Final Testing Checklist” iz Toolbox-a da bi dobio uputstva korak po korak.

Sufinansira Evropska unija

2) Kako je testirati?

1 Testiraj je sam, ali kao posetilac, a ne kao kreator

Dok si osmišljavao turu, tebi je sve imalo smisla. Ali posetioci ne znaju tvoje namere, tvoje prečice, ni informacije u tvojoj glavi.
Zato testiranje treba što je više moguće da rekreira stvarne uslove.

Prođi turu tačno onako kako bi je prošli učesnici:

- prati ista uputstva za kretanje
- koristi samo data uputstva
- doživi tajming, ritam i prelaze na licu mesta

2 Neka je testira neko drugi

Važno pravilo testiranja je da to ne radiš sam. Ti već znaš previše o turi. Automatski ćeš nadoknaditi informacije koje nedostaju, a da to i ne primetiš.

Zamoli nekoga ko nije učestvovao u procesu kreiranja da testira tvoju turu: prijatelja, druga iz razreda, člana porodice...
Posmatraj u tišini. Nemoj da objašnjavaš, vodiš niti pomažeš. Pusti ih da dožive turu tačno onako kako bi je doživeo stranac. Zapiši svaki trenutak kada oklevaju, zbune se ili deluju kao da im je dosadno. Ako se izgube ili zbune, to je dragocena informacija, a ne neuspeh.

Koga pitati?

- Nekoga istih godina kao tvoja ciljna publika
- Nekoga ko nije upoznat sa temom
- Nekoga ko će dati iskrene povratne informacije

Šta treba posmatrati?

- Gde oklevaju ili usporavaju
- Šta ponovo čitaju ili ponovo skeniraju
- Šta ih nasmeje ili uključi
- Šta preskaču ili ignorišu
- Da li lako razumeju uputstva za prelazak sa jedne stanice na drugu

Sufinansira Evropska unija

Savet

Posle testiranja, sedi sa svojim testerima i postavi im tri pitanja:
1) Šta je bilo zbunjujuće?
2) Koji vam je omiljeni trenutak?
3) Šta biste izbacili?

3) Provera pristupačnosti

Pristupačnost se sastoji iz mnogo različitih aspekata. Naravno, ona podrazumeva prilagođavanje ture osobama sa fizičkim invaliditetom ili specifičnim smetnjama u učenju (disleksija, dispraksija...). Ali radi se i o tome da tvoja tura bude upotrebljiva za nekoga na bučnoj ulici, nekoga ko čita na malom ekranu, nekoga čiji maternji jezik nije tvoj... Imaj na umu da inkluzivan dizajn generalno poboljšava doživljaj za sve.

Evo liste elemenata na koje treba obratiti pažnju prilikom provere pristupačnosti tvoje ture:

✧ TEKST

Jednostavan, jasan jezik. Kratke rečenice. Čitljiva veličina fonta (najmanje 12). Dobar kontrast između teksta i pozadine.

✧ VIDEO

Dodaj titlove gde je moguće. Imaj na umu da mnogi ljudi gledaju video-snimke bez zvuka na javnim mestima. Pobrini se da posetioci mogu lako da zaustave i ponovo puste video.

✧ SLIKE

Koristi slike da podrže tekst, a ne da ga zamene. Dodaj kratak opis koji se može prikazati ako se slika ne učita (ako koristiš H5P, videćeš da je to deo glavnih podešavanja). Nemoj da koristiš male ili mutne slike.

✧ NAVIGACIJA

Jasna, eksplicitna uputstva: gde ići, kada skenirati, šta dalje raditi. Nikada ne pretpostavljaj da će posetilac sam shvatiti.

✧ AUDIO

Jasan kvalitet zvuka. Bez pozadinske buke koja se nadmeće sa naracijom. Pobrini se da početni audio-zapis bude dovoljno glasan da posetioci mogu da podese jačinu kako žele. Trudi se da audio-fajlovi budu kratki (idealno do 3 minuta po stanici).

Sufinansira Evropska unija

✧ INTERAKTIVNI DIGITALNI ELEMENTI

Variraj tipove aktivnosti. Izbegavaj veoma komplikovane zagonetke ili manipulacije i imaj na umu da određene manipulacije mogu biti komplikovanije za osobe sa specifičnim smetnjama u učenju (na primer, aktivnost „drag and drop" ne bi bila prilagođena osobama sa dispraksijom). Pobrini se da sadržaj ne bude premali na ekranu telefona.

✧ FIZIČKA RUTA

Da li je ruta pristupačna za kolica i osobe sa fizičkim invaliditetom? Da li su stanice bezbedne i lako dostupne? Da li je ukupna razdaljina razumna?

→ Na tehničkom nivou, provera pristupačnosti podrazumeva i testiranje ture na više uređaja i u različitim kontekstima

- **Android i iPhone**

Skeniranje QR kodova i veb-sadržaj mogu se ponašati različito na različitim operativnim sistemima. Testiraj oba ako možeš.

- **Različiti pregledači**

Chrome, Safari, Firefox, Edge... Ono što savršeno radi u jednom može da se pokvari u drugom.

- **Slaba internet veza**

Posetioci će verovatno napolju koristiti mobilne podatke, koji su ponekad ograničeni. Ako se video učitava 1 minut, to je problem. U tom slučaju pokušaj da kompresuješ fajlove. Način kompresovanja možeš potražiti onlajn, u zavisnosti od tipa fajla (video, audio...).

4) Deljenje, slavljenje, ažuriranje

Podeli svoju turu

Tvoja tura je završena. Sada je vreme da je podeliš i pustiš druge da uživaju u onome što si napravio! Postoji više načina da dopreš do publike i daš svojoj turi vidljivost koju zaslužuje.

Sufinansira Evropska unija

ODŠTAMPAJ I PODELI

Odštampaj nekoliko brošura i ostavi ih prijateljima, u školi, lokalnom omladinskom centru, biblioteci, prostoru zajednice...

PODELI ONLAJN

Objavi digitalnu verziju ture na društvenim mrežama, pošalji je lokalnim organizacijama, podeli link sa relevantnim zajednicama.

ORGANIZUJ DOGAĐAJ

Pozovi ljude da zajedno prođete turu. To mogu biti drugovi iz razreda, prijatelji, članovi porodice...

UMREŽI SE

Kontaktiraj školu, muzej, turističku organizaciju, lokalno udruženje ili organizaciju zajednice i ukratko predstavi svoju turu. Oni mogu pomoći u promociji, koristiti je sa svojim grupama, uključiti je u neki događaj ili organizovati turu zajedno sa tobom.

Održavaj svoju turu živom

→ **Redovno proveravaj neispravne linkove i tehničke probleme**
Hostovani sadržaj može da nestane ili se ošteti. Posle finalnog testiranja, s vremena na vreme proveravaj QR kodove da bi bio siguran da i dalje rade. Zameni ili ažuriraj digitalni sadržaj koji više ne radi kako treba.

→ **Nastavi da prikupljaš povratne informacije i ažuriraš turu**
Pitaj ljude koji su učestvovali u turi šta je funkcionisalo, a šta nije.
Čak i mala poboljšanja, kao što su jasnije uputstvo ili bolja slika, mogu vremenom napraviti pravu razliku.

→ **Dodaj nove stanice ili sadržaj**
Tura kroz nasleđe može da raste. S vremena na vreme proveri da li su informacije koje deliš i dalje tačne, naročito ako su se pojavila nova istraživanja, promene u okruženju ili novi izvori. Ako otkriješ novu priču ili relevantan događaj, uvek ih možeš dodati. Tvoja tura je živi dokument, a ne arhiva. Ipak, pobrini se da ne pređeš 12 stanica kako tura ne bi bila predugačka i da ostaneš fokusiran na svoje glavno pitanje.

Sufinansira Evropska unija

Proslavi i razmisli

Napravio si nešto stvarno, što zaslužuje priznanje!

Odvoji trenutak da razmisliš o tome šta si naučio o svom gradu, istraživanju, osmišljavanju ture, timskom radu... Sve to se računa i može se vrednovati.

Istraživao si temu, donosio uredničke odluke, dizajnirao proizvod i objavio ga za stvarnu publiku. To se može vrednovati i na ličnom i na profesionalnom nivou!

Sačuvaj dokaze o onome što si napravio: fotografiši turu u akciji, sačuvaj snimke ekrana svojih digitalnih elemenata i napiši kratak opis projekta i svoje uloge u njemu. Te elemente kasnije možeš koristiti u ličnom portfoliju, CV-ju ili LinkedIn profilu.

Pored samog iskustva, ne zaboravi da vrednuješ veštine koje si razvio u procesu, kao što su istraživanje i provera činjenica, pisanje sadržaja, kreiranje digitalnog sadržaja, upravljanje projektima...

Završni saveti

- **Posmatraj, ne objašnjavaj.**

Kada neko testira tvoju turu, ćuti i pažljivo posmatraj.

- **Pažljivo testiraj pre štampanja više primeraka**

Ponovno štampanje 50 brošura zato što je QR kod pogrešan je skupo i demorališuće. U potpunosti testiraj pisane i digitalne komponente pre štampanja.

- **Redovno proveravaj neispravne linkove.**

Jedan mrtav link u turi dovoljan je da frustrira posetioca i da ceo projekat deluje napušteno.

Sufinansira Evropska unija

A ovo je tek početak!

Počeo si od ideje i pretvorio je u kompletan digitalni doživljaj nasleđa koji drugi ljudi sada mogu da istražuju. Čestitamo! Usput si istraživao, donosio odluke, kreirao sadržaj, eksperimentisao sa digitalnim alatima, rešavao probleme i podelio sopstveni pogled na jedno mesto i njegovo nasleđe.

Odvoji trenutak da se osvrneš na sve što si postigao. Tvoja tura nije samo finalni proizvod: ona je i rezultat svih veština, ideja i odluka koje si razvio tokom procesa.

Budi ponosan na ono što si napravio, podeli to sa drugima i nastavi da ga vremenom unapređuješ. Možda ćeš otkriti nove priče, nova mesta ili nove načine da ih ispričaš.

I ko zna? Ova tura bi mogla biti prva od mnogih digitalnih doživljaja nasleđa koje ćeš napraviti u budućnosti!

Sufinansira Evropska unija

Funded by the European Union. Views and opinions expressed are however those of the author(s) only and do not necessarily reflect those of the European Union or the European Education and Culture Executive Agency (EACEA). Neither the European Union nor EACEA can be held responsible for them.